

בראתי יצר הרע ובראתי

תורה תבלין

A Sha'arei Tefillah Publication

29 Parker Blvd. Monsey, NY 10952

שבת קודש פרשת משפטים - מברכים חודש אדר א'
Shabbos Parshas Mishpotim-Shabbos Mevorchim
כט' שבט תש"ס - February 5, 2000

לכל זמן ועת

הדלקת נרות - 4: 58 שקיעה/יום השבת - 5: 17
זמן קריאת שמע/מ"א - 9: 01 צאת הכוכבים/מוצש"ק - 6: 07
זמן קריאת שמע/גר"א - 9: 37 לשיטת רבינו תם - 6: 29

מדעת עליון

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וגו' (כא-א)

הנה אלו הם פרטי הדינים הראשונים שנאמרו לישראל לאחר עשרת הדברות. והדברים תמוהים, הרי בני"י רק עתה נשתחררו משעבודם הקשה. לכאורה פשוט שבעוד רשמי העבודת פרך ברור בזכרונם, ובעוד יסורי השעבוד כפצע טרי על גופם, לא יוכלו הם עצמם להתאכזר לעבדים שלהם. ולמרבה הפלא, דוקא בדיני עבד מתחילה התורה.

אכן ביאר הר"ר יוסף סורוצקין שליט"א בס' מגד יוסף, מה עמקו דברי תורה שמותאמים לטבעו האמיתי של האדם! כבר קבעו יודעי בינה שבן שהוכה באכזריות ע"י אביו, רבו הסכויים שהוא עצמו יתאכזר לבנו. ואף שההגיון מחייב היפוכו, דכיון שחש על בשרו את הכאב של הכאה אכזריות, וירצה למנוע זאת מבנו האהוב אליו, מ"מ המציאות מראה שכיון שהורגל לאכזריות לא במהרה יוכל להתנער ממנו. וכן מצינו בתולדות עולם - עבד כי ימלך, וכיון שתפשו את השלטון, יתאכזרו לנתיניהם לא פחות מקודמיהם. התורה במבט נוקב, הבינה שדוקא כעת שבני ישראל עדיין רגילים ליחסים אכזרים בין עבד לאדונו, גדולה הסכנה שהם גם יתאכזרו לעבדיהם, וכעת צו השעה להורות להם דרך התורה בעבודת וכל דיניה.

ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע וגו' (כד-ז)
בגמ' שבת (פח.) בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ס' רבוא מלאכי

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך וכו' (כב-כד)

Rashi cites the comment of the *Medrash* that in this context, the word "אם" (if) implies not an option, as it normally denotes, but rather an obligation. Thus, one does not have the option whether or not to lend money to those in need - he must do so. But why does the *Torah* employ "אם" - the expression generally used for optional activity if, as *Chazal* note, this *posuk* deals with an obligatory requirement?

The *Or Hachayim* ZT"L addresses this problem and explains the *posuk* in the following manner: "If money" - if one sees that his earnings exceed his needs to live and feed and clothe his family, he must ask himself, for what purpose was he granted this excess wealth? The continuation of the *posuk* then provides the answer - "you shall lend with my people." He was granted his wealth in order to assist the underprivileged. Therefore, he should not wait for them to come to him, he must go after them and offer his help. Furthermore, "with the poor - with you." Meaning, one must see himself on the same level as the poor, for their money has been kept with him temporarily by divine decree. A person cannot pride himself on being the benefactor for others - for he is merely providing them with their own money, which by chance happened to be in his possession

הוא היה אומר

R' Heschel of Warsaw ZT"L would say:

"How ironic is it, that a liar must rely on the quality of truth. If people would not believe his words to be true, what purpose would there be in his lying?"

R' Nachman of Breslov ZT"L would say:

"Passing through this world involves walking on a very narrow bridge and the most important thing is not to fear!"

R' Yisroel Meir Kagan (Chofetz Chaim) ZT"L would say:

"People think that a Berachah from a Tzaddik will make their children pious. It requires more than a blessing. It requires effort and dedication!"

SPONSORED BY MR. AND MRS. E. KATZ

For information, sponsorship or dedications, call 914-362-4380.

R' Yaakov answered her. "You may demand that she pay for the damages, however, you are not permitted to scream and yell at her."

"Okay, I will do that," declared the woman, "I will take her immediately to the rabbi and demand that she repay me!" The lady of the house then turned to the maid and commanded that she accompany her to the home of the local Rov.

R' Yaakov, who had bent down to help clean up the mess, rose as well, and began donning his hat and *Kaputa* to accompany them to the Rov.

"Excuse me," said his wife, "but you do not have to come along. I can take care of myself, speak for myself and I do not need you to come with me to the Rov. I'll be just fine without you!"

"I am not going along for you," said R' Yaakov. "*Boruch Hashem* you do not need anyone to intervene on your behalf. But the poor maid, is a frightened orphan who is unable to stand up to you and speak for herself. It is actually on her behalf and that I am coming along!"

TORAH GEMS

אלה המשפטים אשר תשים לפניהם וגו' (כא-כ)

Rashi quotes *Chazal* to the effect that one who seeks justice in a gentile court profanes *Hashem's* name and glorifies *Avodah Zorah* - Idol-worship. The Torah often admonishes us not to imitate the ways of the Pagans, but nowhere else do we find that a particular act is labeled a glorification of idol-worship. Why, then, is the act of going to a non-Jewish court considered bestowing honor on *Avodah Zorah*?

R' Yitzchok Hutner ZT"L answers that the right to judge belongs to *Hashem*, as we find in the *posuk* "כי המשפט לאלקים הוא" - "*Judgement is for G-d*". If not for the command of the *Torah*, no human being would have the right to judge another. So too, we find in *Tehillim*, "אלקים נצב" - "*G-d is present during the proceedings of judgement*". This is consistent with the idea that the judges are agents of *Hashem* in judging cases brought before them. When *Beis Din* judges a case, it is like a commoner using the king's scepter, which he may do, only if given the express permission of the king. If someone takes his case to a court that is not sanctioned by *Hashem*, he demonstrates that a commoner is superior to the King. Clearly, he is according honor to those whom *Hashem* does not want to honor, thus desecrating *Hashem's* essence - His "Name".

השרת וקשרו לכל אי שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע ע"כ. נמצא דמשום שאמרו בני ישראל "נעשה ונשמע", זכו לכתרים. ואילו בפי' ואתחנן אמרו בניי "כל אשר ידבר ה' אלקינו אליך ושמענו ועשינו" - הרי הקדימו שמיעה לעשייה. ומה פשר סתירה זו?

אלא תירץ החתם סופר, הגמ"ר משה סופר זצ"ל, שכאן דברו ישראל על דברי הקב"ה עצמו, ולא לה יחסו לי "נעשה ונשמע", אבל בואתחנן התכוונו לדברי משה מפי ה', אשר עליהם הסתפקו בלי "ושמענו ועשינו". נמצא שחסרונם היה בזה שלא קבלו על עצמם את התורה שבעל פה ואמונת חכמים באופן מוחלט כמו התורה שבכתב.

לפי זה מובן לשם מה נזקקו ישראל לכפיית ההר כגיגית, כדי לאלצם לקבל גם דברי החכמים בתורה שבעל פה. זהו מה שנאמר שבימי אחשורוש קיימו ישראל וקבלו מחדש, דכיון שהכירו בגדלותו של מרדכי הצדיק והאמינו בו ובדבריו, ממילא קבלו כל ישראל מרצון את מה שנכפה עליהם בהר סיני - דהיינו אמונת חכמים.

מעשה אבות....סימן לבנים

כל אלמנה ויתום לא תענון וכו' כב-כא)

The story is told about the father of the great Netziv ZT"L, who was a successful merchant and quite a wealthy man. R' Yaakov Berlin ZT"L lived in a home that was luxurious and he possessed many beautiful furnishings and antiques which he would collect and bring home from his many travels abroad.

The family also employed a maid, a young, poor orphan, who had no family of her own, to perform the chores around the house. One day, while cleaning the glassware, the maid carelessly broke a set of precious fine china. She tried to clean it up as quickly as possible, but the lady of the house heard the commotion and came running into the room. When she saw that her most prized set of china was destroyed, she began shrieking and severely admonishing the young girl. Her tantrum continued on for some time and all of the maid's apologies and pleadings were to no avail. In fact, all it did was infuriate the older woman even more and her ranting screams grew to a feverish pitch.

R' Yaakov, who had just come in to the house, heard the cries and screams and came running. "You must stop screaming at this young girl right now," exclaimed R' Yaakov when he finally got his wife's attention. "And why is that?" asked the woman. "She caused me great damage!"